דבורה ברטונוב,
רקדנית וכוראוגרפית
(1915-2010)

נולדה ברוסיה. אביה, השחקן יהושע ברטונוב, ואמה מרים היו חלק מצוות תיאטרון "הבימה" שפעל תחילה במוסקבה ואחר־כך השתכן בתל־אביב. בילדותה למדה בבית־הספר של תיאטרון ה"בולשוי" במוסקבה ואף הופיעה במסגרתו. כבר בהיותה נערה בת שש־עשרה רקדה בהופעות יחיד בסלון של אלברט איינשטיין בגרמניה. היא השתלמה במחול מודרני ובריקוד קלאסי בברלין ובאנגליה. ב–1928 עלתה לארץ־ישראל עם משפחתה.

במשך יותר מעשרים שנה הופיעה דבורה ברטונוב על הבמות החשובות בעולם. הופעת הסולו שלה בריקוד הקבצנים בהצגה "הדיבוק" בתיאטרון "הבימה" זיכתה אותה בביקורות נלהבות. עם היותה רקדנית, עסקה ברטונוב גם בכוראוגרפיה ובחקר המחול הישראלי. ב–1970 פרשה מן הבמה והתרכזה בהוראת מחול בסטודיו שלה ובהרצאות ברחבי הארץ. כתבה ספרים ופרסמה מחקרים על המחול הישראלי והבין־לאומי, והתמקדה במחול האפריקאי וההודי, כשבמהלך מסעותיה בעולם אספה חומרים רבים על המקצבים ועל כלי הנגינה של שבטים שונים באפריקה ובהודו.

דבורה ברטונוב בהופעה

ברטונוב העידה על עצמה שהיא "אספנית תנועות". לדבריה, "גם לרגליים יש שפה ומולדת ומי שרוקד ריקוד ברזילאי חושב אחרת מזה שרוקד דבקה". עד סוף ימיה הקפידה לתרגל תנועה וריקוד, ובהיותה בת שבעים חזרה להופיע במופע יחיד בטענה ש"אם אי אפשר לעשות תנועות גדולות אז עושים תנועות קטנות". דבורה ברטונוב כתבה מספר ספרים ובהם: "ריקוד אלי אופקים – מסע בהודו", "ריקוד אלי אדמה – מסע לימוד בגאנה", "ריקוד על פי צו הרוח". ב–1991 זכתה בפרס ישראל למחול.